

Töötamise kohast ja töölähetustest

Meeli Miidla-Vanatalu
tööinspektor-jurist

Töölähetus tähendab töölepingu seaduse mõistes töötamist väljaspool töölepinguga ettenähtud töötegemise kohta.

Töölepingu seaduses reguleerivad töölähetusega seonduvat paragrahvid 21 ja 40. Lisaks nimetatud sätetele kohaldatakse võlaõigusseaduse § 628 lõiked 2–4 ja Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2009. aasta määrust nr 110 „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välis-lähetus päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“.

Töötegemise koht peab olema töötajale kirjalikult teatavaks tehtud. Enamasti on see kirjas poolte vahel sõlmitud töölepingus. Töölepingu seadus (edaspidi TLS) eeldab, et töö tegemise koht lepatakse kokku kohaliku omavalitsuse üksuse täpsusega. Kui töötamise koha osas konkreetset kokkulepped puuduvad ja tööandja ei ole seda ka mõne muu kirjaliku dokumendiga määranud ning töötajale teatavaks teinud, peab töötaja tööülesandeid täitma tööandja tegevuskohas, mis on töösuhtega kõige rohkem seotud.

Iga kord, kui tööandja saadab töötaja tööd tegema väljaspoole tavapärasest töötamise kohta, on tegemist töölähetusega ning järgima peab kõiki töölähetusega kaasnevaid kohustusi ja seadusest tulenevaid piiranguid.

Üldjuhul ei või töötajat töölähetusse saata kauemaks kui 30 järjestikuseks kalendripäevaks, kuid tööandja ja töötaja võivad kokku leppida ka pikema kestusega töölähetuses. Töölähetuse kestuse kokkuleppeline kindlaksmääramine toimub tavaliselt enne lähetuse algust, kuid ei ole keelatud lähetuse aja pikendamine lähetuse kestel, kui see ei kahjusta töötaja huve, näiteks ei hakka takistama perekondlike kohustuste täitmist.

Lähetus on töötajale kohustuslik

Töötaja lähetusse saatmine on tööandja ühepoolne otsus ja korraldus, mis on töötajale täitmiseks kohustuslik. Eelnevat nõusolekut on vaja juhtudel, kui lähetus kestab kauem kui 30 järjestikust kalendripäeva või lähetusse soovitakse saata rase töötaja. Alaealise saatmiseks lähetusse peab tööandja saama alaealise seadusliku esindaja nõusoleku.

Olenevalt töölähetuse sihtkohast võib lähetus olla kas riigisisene või välislähetus.

Kui tööandja saadab töötaja välis-lähetusse riiki, mille õigust ei kohaldata pooltevahelisele töölepingule, peab tööandja TLS § 6 lg 8 kohaselt teatama töötajale enne tema ärasõitu riigis töötamise aja, töötasu maksmise vääringu, riigis viibimisega seotud hüved ja riigist tagasipöördumise tingimused.

Riigisisestel lähetustel päevaraha maksmise kohtustust ei ole, kuid tööandja peab töötajale hüvitama lähetusega seotud kulud.

Välislähetuse päevaraha alammäär on 350 krooni päevas, kuid tingimuseks asjaolu, et välisriigis asuv lähetuskoht asub vähemalt 50 kilomeetri kaugusel asula piirist, kus paikneb töö tegemise koht. Ka välislähetuse korral peab tööandja töötajale hüvitama tööülesannete täitmisel kantud kulud vastavalt võlaõigusseaduse § 628 lõigetele 2–4.

Vaatamata sellele, et lähetusse sõitmine on vaadeldav tööandja korralduse täitmisele suunatud tegevusena, ei saa töötaja kogu lähetuses viibitud aega pidada tööajaks.

Foto: Eric Gevaert/Schutterstock

Töötajal on õigus nõuda töö-
lähetelega kaasnevate võimalike tekkivate
kulude hüvitamist mõistliku aja jooksul
enne töölähete algust ja tal on õigus
keelduda lähetekest, kui tööandja ei ole
mõistliku aja jooksul ettemaksu teinud.
Mõistlikuks ei saa pidada töötaja poolt
ettemaksu nõude esitamist ükspäev enne
lähetekest minekut või juba lähetekest olles.

Praktika näitab, et lähetekestega
seonduvaks põhiprobleemiks on töötajatele
kokkulepped, milles märgitakse töö-
lepingusse töötamise kohana Eesti Vabariiki
ja töötasuna kehtiv alammäär 4350 krooni
kuus, kuid tegelikult töötab töötaja pidevalt
välisriigis, saades setõttu enamuse sisse-
tulekust päevarahana (350 kuni 500 krooni
päevas).

Välislähetekest päevaraha ei maksus-
tata sotsiaalmaksu ega töötuskindlustus-
maksetega ja seetõttu ei lähe see arvesse
haigushüvitiste ega töötuskindlustus-
hüvitise väljamaksmisel Eesti Haigekassa ja
Töötukassa poolt. Kuna lähetekest päevaraha
ei ole töötasu, siis ei arvestata seda ka
keskmise töötasu arvutamisel, mis tähendab,
et nii puhkusetasu, tööandja makstava
haigushüvitise kui ka töölepingu lõpetamisel
ettenähtud hüvitiste maksmisel see
arvestusse ei lähe.

Tööandjate jaoks on problemaatiline
töötaja töötaja arvestamine ja töötasu
maksmine lähetekest aja eest. Kas lähtuda
tegelikkusest või töölepingust tulenevast
kokkuleppest või sõlmida lähetekest ajaks
töötaja osas hoopiski eraldi kokkulepe?

Ühest vastust ei ole. Vaieldamatu
tõsiasi on see, et töölepingu tingimused
peavad olema täidetud ka lähetekest ajal, kui
pooled ei ole sõlminud teistsugust kokku-
lepet.

Kogu lähetekest pole tööaeg

Vaatamata asjaolule, et töötaja
tegevus lähetekest ajal (sh sõitmine) on
vaadeldav tööandja korralduse täitmisele
suunatud tegevusena, ei saa töötaja kogu
lähetekestes viibitud aega pidada tööajaks.
Selline käsitus muudaks töötaja lähetekestes
saatmise keeruliseks, sest tekiks vastuolu
töölepingu seaduses ja muudes eri-
seadustes sätestatud puhkeaja nõuetega.
Nende täitmine muutuks võimatuks.

Kahtlemata tuleb antud küsimuses
lähtuda eelkõige mõistlikkuse põhimõttest
ja poolte heauskususest. Pärast pikale-

veninud töölehetust tuleks töötajale
võimaldada täiendavat vaba aega taas-
tumiseks.

Millistest põhimõtetest lähtuda, kui
täiendavaid kokkuleppeid lähetekest aja osas
sõlmitud ei ole?

Kindlasti tuleb lähtuda töötajaga
sõlmitud töölepingust, töötaja üldisest
korraldusest ettevõttes ning organi-
satsioonis väljakujunenud tavast.

Näitena võib tuua järgmise kaasuse:

Töötaja on tööle asunud kokku-
leppes, et ta töötab täistööajaga ning
tema tööpäev kestab 08.00 – 16.30, millest
30 minutit on igapäevane puhkeaeg. Nii
töötab ta esmaspäevast reedeni. Töötaja
töötasu on 8000 krooni kuus.

Nüüd saadetakse töötaja Tallinnast
Bangkokki, seejuures mitme ümber-
istumisega, nii et kohalejõudmiseks kulub
töötajal üle kahe ööpäeva.

Töötaja alustab reisi Tallinnast 08.00
väljuva lennukiga reede hommikul.
Reisimarsruudi viimane lennuk maandub
Bangkoki lennuväljal pühapäeval kell 16.00
ning töötajal on esimene tööalane kohtu-
mine pühapäeva õhtul ajavahemikus 21.00
-23.00.

Millist töötasu töötajale maksta?

1. Töötajal on õigus töötasule
reedese päeva eest (8000
jagatud kalendrikuu tööpäevade
arvuga, näiteks 21-ga, ja
tulemuseks saame 380,95
krooni), sest see tuleneb
töölepingust;
2. Laupäev ei ole tema kokku-
lepitud tavapärase tööpäev ning
sel päeval ta ka realselt tööd ei
tee, vaid sõidab – töötasu selle
päeva eest seaduse alusel
maksma ei pea (kuid välistatud
ei ole töötajale soodsamad
kokkulepped);
3. Pühapäeval teeb töötaja
ajavahemikus 21.00 – 23.00
tööd, seega on tegemist
tööajaga, mille eest tööandja
peab maksma töötasu ja antud
juhul arvestama ka ületunnitöö
tegemist ning sellegi hüvitama
kas hiljem vaba ajaga või rahas.

Samas on töötajal õigus kõigi
eelkirjeldatud kolme päeva eest saada lähe-
tuse päevaraha.